

ЦИВИЛНО ДРУШТВО И ДЕМОКРАТИЈА

Појмови

Цивилно друштво Слободно удруживање	Цијене Користи
--	-------------------

Шта је цивилно друштво?

Квалитет живота људи увелико зависи од степена демократичности друштва. Из тог разлога је разумљива стална тежња ка формирању организација које су независне од власти, јер оне имају велики утицај на заштиту интереса појединца и доприносе заједничком добру.

Цивилно (грађанско) друштво може се разумјети као подручје добровољних појединачних друштвених и економских односа и организација које, мада ограничене законом, нису дио владиних институција нити су прописане од стране политичке власти. Зато је ово подручје друштвене независности. Цивилно друштво, као подручје слободних активности у друштву, од велике је важности за успостављање и одржање демократије и демократских слобода. Организације грађана које чине цивилно друштво својим излагањем, протестовањем и пружањем отпора могу помоћи у ограничавању моћи и спречавању злоупотребе власти. Једноставно, моћ владе ефикасније је ограничена када бројне аутономне организације могу износити независна мишљења, водити расправе о јавним питањима и иницирати акције које нису контролисане од стране владе. Поред тога, организације цивилног друштва могу дјеловати с циљем интегрисања појединаца и група, пружања различитих услуга (образовних, здравствених, рекреационих и др.) и пружати могућности за практично унапређивање знања и вјештина демократског грађанства. Цивилно грађанско друштво садржи мноштво добровољних удружења, економских, вјерских, културних, спортских и других група које у демократском друштву нису под контролом власти.

Цивилно друштво карактерише слободно изражавање интереса појединаца и врло различитих политичких, економских, културних и религијских погледа на свијет. У цивилном друштву свако од нас је посебан, јединствен и различит од других по својим интересима, способностима и дјелатностима. Цивилно друштво промовише солидарност, али и конкуренцију међу појединцима. Иако удружења раде на промовисању властитих циљева и заштити властитих интереса, она често усмјеравају пажњу јавности на важна питања.

Постоје многе варијације у облицима и дјеловању ових група, али је њихов кључни елемент независност од власти. Зато се ова удружења зову невладине организације (НВО). Различити политички системи различито се односе према организацијама које чине цивилно друштво. Ауторитативне власти настоје контролисати независне друштвене активности, док тоталитарни режими раде на сузбијању цивилног друштва у цјелини.

ШТА ВИ МИСЛИТЕ?

1. Шта је цивилно друштво?
2. Које су карактеристике цивилног друштва?
3. Како цивилно друштво промовише заједничко добро?
4. Како добровољна удружења могу помоћи или оштетити демократска друштва?

ВЈЕЖБА ЗА РАЗРЕД

1. У демократским уређењима, цивилно друштво лимитира власт и често се појављује као противтежа власти. Цивилно друштво, такође, промовише добровољни рад, кроз подизање свијести о томе да појединац може побољшати друштво. Због тога диктатуре и друга тоталитарна друштва страхују од независних друштвених елемената и често раде на њиховом уклањању. Ауторитативна друштва покушавају регулисати и контролисати ова удружења, док тоталитарни режими раде на сузбијању цивилног друштва у цјелини.
2. Многе мјере јавне политике су усвојене захваљујући активностима цивилног друштва. Понекад су ове мјере биле веома корисне за цијело друштво, попут мјера заштите на раду, од пожара, и слично. Нису све активности цивилног друштва позитивне. Има активности које су лажно представљене или су деструктивне и дискриминишуће.
3. Демократски политички систем, у којем постоји развијено цивилно друштво, један је од битних предуслова да различити народи/етничке групе могу живјети заједно, као што је случај са Босном и Херцеговином. Принципи таквог друштва пружају заштиту и поштовање права појединаца и мањина, јер су у демократском друштву сви грађани једнаки. У демократском друштву различитост се посматра као предност, а не као разлог за предрасуде или подјеле у друштву. На примјер, када се појединци окупљају да би промовисали своје заједничке интересе у заштити и поштовању права појединаца и мањина, они дјелују као чланови цивилног друштва. Они могу формирати удружење које је независно од власти. Овај фактор помаже да се смањи дискриминација и појачају могућности и праведност у друштву.

Финална смотра "Пројект грађанин".
- Како активности цивилног друштва утичу да поједина питања доспију у центар интересовања?

ПИТАЊА

1. Опишите како политички системи могу промовисати или спречавати стварање цивилног друштва?
2. Анализирајте наше друштво и процијените до којег степена оно испуњава циљеве цивилног друштва.
3. Идентификујте државу за коју вјерујете да нема развијено цивилно друштво. Образложите свој одговор.
4. Идентификујте и процијените цијене и користи дјеловања цивилног друштва које постоји унутар Босне и Херцеговине.

ПРОВЈЕРА РАЗУМИЈЕВАЊА

1. Наведите најважније улоге невладиних организација у демократском друштву.
1. Нацртајте слику о контрасту између цивилног друштва у демократском и недемократском друштву. Подијелите ово са разредом.

ДОДАТНЕ АКТИВНОСТИ

1. Идентификујте права и привилегије мањина које су битне да заштите све грађане. Идентификујте која од ових права су заштићена Уставом.
1. Идентификујте питања од важности за Босну и Херцеговину. Постоје ли групе које, у име ових идеја, раде на унапређењу заједничког добра унутар државе?

ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИ ЖЕЛЕ ЗНАТИ ВИШЕ

1. Напишите есеј или нацртајте илустрацију на бази наведеног текста.

Демократски политички системи поспјешују стварање цивилног друштва јер се демократске власти не плаше снаге удружених грађана, већ рачунају на њихово дјеловање. Резултат тога је политичка структура која одговара грађанима. Такође се схвата комплексност интереса и идентитета савременог грађанина, тј. да сваки појединац има вишеструке интересе и идентитете. Свако од нас припада различитим групама (нпр. према полној, етничкој, културној, расној припадности, али и као родитељи, ученици, према занимању... итд.). При томе се увијек може десити да се неки од чланова друштва нађу као мањина, па се због тога у демократском друштву посебна пажња посвећује гарантовању права мањина.

Цивилно друштво може постојати само у демократским политичким системима, а никако у ауторитарним и тоталитарним. Једнака слобода свих грађана у основи је и нужан захтјев који се поставља у демократији. Људи треба да буду слободни, то јест, моћи стварати и развијати своју индивидуалност према властитој одлуци. Слобода при том није ништа апстрактно. Конкретно, она значи слободу обликовања властитог живота, слободу вјере и савјести, слободу при избору занимања, могућност слободног располагања власнишвом, неповредивост стана, приватност писама, приватност телефонских разговора, а, исто тако, слобода значи и гарантовање правног поступка пред судом. Управо такву правичност може пружити само демократија и развијено друштво, којему многи теже.

Задатак:

1. Шта је цивилно друштво?
2. Које су карактеристике цивилног друштва?
3. Објаснити ауторитарне власти и тоталитарни режим?

Обавјештење:

Одговоре из ове лекције послати на наведену е-маил адресу (води се евиденција! Одговоре послати до 26.3.2021.